

Littafin Yo'el da Ikilisiyar Adventist ta Kwana ta Bakwai ta Laodiceya - Lamba Arba'in da Biyar

Jeff Pippenger

2026-02-12

Lamba Arba'in da Biyar

Bitu

Littafin Firistoci sura ta ashirin da uku ya bayyana gwaje-gwaje uku a cikin zamanin Fentikos na mutum dubu dari da arba'in da huɗu. Daidaita ranar farko ta idin Bukkoki da ranar Fentikos, sa'an nan kuma daidaita kwanaki arba'in da Almasihu ya koyar da almajirai fuska da fuska kafin hawanSa sama da ranar nunan fari, yana haifar da cikakken tsari wanda yake wakiltar saƙonnin mala'iku uku.

Sa'ad da aka dauki “mutuwa, binnewa da tashin matattu” a matsayin alamar annabci guda ɗaya mai matakai uku; kamar yadda baftismar Almasihu take wakiltar ta, muna samun cewa kwana biyar bayan tashin matattu, a ranar 'ya'yan fari, ƙarshen bikin kwana bakwai na gurasa marar yisti ya zo a matsayin taro mai tsarki. Saboda haka, a tashin Almasihu daga matattu, wanda ya yi daidai da hadayar 'ya'yan fari, sai wani lokaci na kwana biyar ya biyo baya.

A ƙarshen tsarin da ake ƙirƙira ta wajen daidaita ranar farko ta Idin Bukkoki da ranar Fentikos, akwai kuma wata alama ta hanya mai matakai uku, wadda kuma kwana biyar ke biye da ita har ta kai ga Fentikos.

Tsakanin waɗannan “alamomin hanya na matakai uku da kwanaki biyar suka biyo baya” biyu, akwai wani lokaci na kwanaki talatin. Sa'ad da muka daidaita ranar farko ta idi na Bukukuwan Bukkoki da ranar Fentikos, mun fahimci cewa kwanaki biyar kafin idi na Bukukuwan Bukkoki akwai Ranar Kafara. Kwana goma kafin Ranar Kafara kuma akwai idi na Kakaki. Kwanaki arba'in na koyarwar Almasihu fuska da fuska bayan tashinsa daga matattu a ranar nunan fari, sun daidaita da kwanaki biyar bayan idi na Kakaki, da kuma kwanaki biyar kafin Ranar Kafara.

Alamar hanya mai matakai uku na “mutuwarsa, binne shi, da tashinsa daga matattu,” wadda kwanaki biyar suka biyo baya har zuwa ƙarshen idin gurasa marar yisti, sai a maimaita ta kwanaki talatin bayan haka sa'ad da alamar hanya mai matakai uku ta “ƙaho, hawan sama, da shari'a,” ita ma kuma kwanaki biyar suka biyo bayanta har zuwa Fentikos. Alamar hanya ta farko mai matakai uku tana da sauƙin ayyanawa a matsayin alamar hanya guda ɗaya mai matakai uku, gama an bayyana ta kai tsaye haka ne ta wurin baftismar Almasihu, wadda take wakiltar “mutuwarsa, binne shi, da tashinsa daga matattu.” Baftismar ita ce alpha ga tsattsarkan zamani na kwanaki 1,260 wanda ya kai ƙarshensa a “mutuwarsa, binne shi, da tashinsa daga matattu,” waɗanda su ne omega ga kwanaki 1,260 ɗin.

Dole ne a gane alamar hanya mai matakai uku a ƙarshen lokacin Fentikos ta wurin aikace-aikacen annabci. A cikin kwanaki hamsin na lokacin Fentikos, ana samun wannan tsari guda a farkon da

kuma a ƙarshe. Bisa ga ƙa'idar cewa Kristi koyaushe yana kwatanta ƙarshe da farko, za mu iya gane bukin ƙaho, sai hawan sama, sai ranar Kafara, sannan kuma kwanaki biyar a matsayin “alama ta hanya mai matakai uku da kwanaki biyar suka biyo baya.”

Mu ma muna gwada matakan nan uku da aka gabatar ta wurin ƙa'idodin Littafi Mai Tsarki game da siffofin kowane ɗaya daga cikin matakan uku ɗin. Waɗannan matakai uku ana maimaita wakiltarsu sau da yawa cikin Maganar Allah. Su ne mala'iku uku; su ne harabar waje, Wuri Mai Tsarki da Wuri Mafi Tsarki; su ne aikin Ruhu Mai Tsarki na tabbatarwa game da zunubi, adalci, da hukunci. Tantance bikin ƙaho, hawan sama, da Ranar Kafara a matsayin waɗannan matakai uku yana buƙatar cewa kowane ɗaya daga cikin matakan ya yi daidai da tabbatacciyar shaidar Littafi Mai Tsarki.

Ƙaho saƙon gargadi ne, kuma yana da alaƙa da mala'ika na fari wanda yake kira da ƙarfi yana cewa, “ku ji tsoron Allah.” Hawan Almasihu zuwa sama alama ce ta ɗaukakar Zuwansa na Biyu, gama magana ta biyu ta mala'ika na fari ita ce, “ku ba shi ɗaukaka.” Ranar Kafara alama ce ta shari'a, kuma magana ta uku ta mala'ika na fari ita ce, “sa'ar shari'arsa ta zo.” Akwai hanyoyi da dama na gane cewa siffofin annabci na matakai uku a cikin alamar hanya a ƙarshen lokacin Fentikos suna wakiltar matakai uku na bishara madawwamiya, inda da yawa ake “tsarakewa, a mai da su farare, a kuma gwada su.”

Da yake haka, to, za ku iya ganin cewa a alamar hanya ta farko mai matakai uku ana ba da hadayar nunan fari ta sha'ir, kuma a alamar hanya ta ƙarshe ta matakai ukun ana ba da hadayar nunan fari ta alkama. Sa'an nan kuma za ku iya ganin cewa matakai ukun alpha na lokacin Fentikos suna nuna gurasa marar yisti, amma alamar hanya ta omega ta matakai uku tana nuna gurasa mai yisti. Har ma za ku iya ganin cewa a alamar hanya mai matakai uku a farkon ne aka ɗaga Almasihu domin ya jawo dukan mutane, kuma a alamar hanya ta ƙarshe mai matakai uku ne aka ɗaga tutar mutum dubu ɗari da arba'in da huɗu domin ta jawo Al'ummai.

Mala'ika na fari da na uku mala'ika ɗaya ne a matakin annabci, gama na fari shi ne mafari—na uku kuma shi ne ƙarshe. Mala'ikan fari na alpha yana shelanta buɗewar shari'a, mala'ikan ƙarshe na omega kuma yana shelanta rufe shari'a. Saƙon mala'ikan fari ya sami ƙarfi ta wurin cikas Musulunci a ranar 11 ga Agusta, 1840, mala'ikan na uku kuma ya sami ƙarfi ta wurin cikas Musulunci a ranar 9/11. 'Yar'uwa White ta sanar da mu cewa aikin duka mala'ikan fari da na uku shi ne su haskaka duniya da ɗaukakarsa. Wasu shaidu kuma suna da yawa, kuma suna ba da cikakken goyon baya wajen gane tsarin lokacin Pentikostal kamar yadda aka shimfiɗa a cikin kwanaki hamsin daga tashin Kristi daga matattu har zuwa Pentikost, tare da ayoyi ashirin da biyu na fari na Littafin Firistoci ashirin da uku da kuma ayoyi ashirin da biyu na ƙarshe na Littafin Firistoci ashirin da uku. Tsakanin alamomin hanya biyu waɗanda suke alamar hanya ta matakai uku da kwanaki biyar suka biyo baya akwai wani zamani na kwanaki talatin wanda yake wakiltar mala'ika na biyu.

Alamar hanya ta farko ta “kwanaki uku da matakai biyar suka biyo baya” ita ce mala'ika na farko, kwanaki talatin su ne mala'ika na biyu, kuma alamar hanya ta biyu ta “kwanaki uku da matakai biyar suka biyo baya” ita ce mala'ika na uku. Waɗannan matakai uku suna rufe dukan lokacin

Fentikos har zuwa Fentikos, wanda sa'an nan yake nuna farkon kwanaki bakwai na idin Bukkoki da ke wakiltar zubowar ruwan sama na farshen zamani a lokacin rikicin dokar Lahadi, farawa daga dokar Lahadi a Amurka kuma yana ci gaba har sai Mika'ilu ya tashi tsaye kuma lokacin jinkan dan adam ya rufe. Tsarin na Allah ne, amma yana haifar da wasu muhimman abubuwan lura.

Muhimman Tunanin Zuciya

A bayyane yake cewa alamar hanya da “kahoni, hauhawa da shari'a” suka wakilta ita ce ma'aunin gwaji da gwaji na uku. Gwaji na uku koyaushe shi ne gwajin tantancewa na karshe, inda hali yake bayyana, amma ba a taɓa bunƙasa shi a can ba.

“Ana bayyana hali ta wurin wani rikici. Sa'ad da murya mai kwazo ta yi shela a tsakar dare, 'Ga angon nan yana zuwa; ku fito ku tarye shi,' budurwai masu barci suka farka daga barcinsu, sai aka ga waɗanda suka yi shiri domin wannan al'amari. An kama kungiyoyin biyu babu zato, amma ɗaya ta kasance a shirye domin wannan gaggawa, ɗayar kuwa aka same ta ba tare da shiri ba. Ana bayyana hali ta wurin yanayi. Gaggawa sukan fito da ainihin farfen hali. Wata masifa kwatsam da ba a zata ba, ko rashin masoyi ta wurin mutuwa, ko wani rikici, wata rashin lafiya ko baƙin ciki da ba a yi tsammani ba, wani abu da yake kawo rai fuska da fuska da mutuwa, zai fito da ainihin abin da ke cikin hali. Za a bayyana ko akwai bangaskiya ta gaske a cikin alkawuran maganar Allah ko babu. Za a bayyana ko rai alheri ne yake riƙe da shi, ko akwai mai a cikin tulu tare da fitila.”

“Lokutan gwaji suna zuwa ga kowa. Yaya muke tafiyar da kanmu a farkashin jarrabawa da tabbatarwar Allah? Fitulunmu suna mutuwa ne? Ko kuwa har yanzu muna ci gaba da kiyaye su suna konewa? Shin muna shirye domin kowace irin gaggawa ta wurin haɗinmu da Shi wanda yake cike da alheri da gaskiya? Budurwai biyar masu hikima ba za su iya ba da halayensu ga budurwai biyar marasa hikima ba. Dole ne kowannenmu ya gina hali a matsayin mutum ɗaya.”
Review and Herald, October 17, 1895.

Sa'ad da alamar hanya ta idin faho ta iso, halayyarka ta sami hatimi har abada, ana ɗaukaka ka a matsayin tuta, kuma zunubanka ana shafe su har abada. Matakai ukun suna wakiltar fannoni uku na hatimtarwa. Isowar saƙon Kukan Tsakar Dare yana bayyanar da waɗanda suke da mai da kuma waɗanda aka ɗaukaka a matsayin tuta yayinda ake kawar da zunubansu. Saƙon, aikin, da hatimin duk alama ɗaya ce ta hanya. Ita ce alamar hanya “wadda take kawo rai fuska da fuska da mutuwa” saboda “masifa da ba a zata ba.” Kahon Musulunci yana wakiltar wannan “masifa da ba a zata ba.” A wannan lokaci ne ake shelanta saƙon, “Ga Ango yana zuwa,” kwana biyar kafin dokar Lahadi, inda saƙon yake sauyawa zuwa babban kukan mala'ika na uku.

Matakai uku na alamar hanya su ne abubuwa masu bayyana hatimtawa da ɗaukaka dubu ɗari da arba'in da huɗu, a ɗan gaban dokar Lahadi. A bayyane yake cewa gwajin tantancewa na “kahoni, hawan sama da shari'a” ya sami wakilci ta wurin taron sansani na Exeter. Kwanaki biyar da suke tsakanin Ranar Kafara da Fentikos suna wakiltar kwanaki sittin da shida da suke tsakanin farshen taron sansani na Exeter a ranar 17 ga Agusta zuwa 22 ga Oktoba, 1844, sa'ad da kofa ta rufe. Waɗannan kwanaki sittin da shida na tarihin Millerites suna misalta kwanaki na karshe, kuma a wannan fannin, suna misalta shelar saƙon Kukan Tsakar Dare ta wurin dubu ɗari da arba'in da

huɗu.

Kwanaki biyar zuwa Fentakos, sun yi daidai da kwanaki sittin da shida na Milleriyawa suna shelar saƙon Kukan Tsakar Dare, wanda kuma shigowar Almasihu cikin Yerusalem cikin nasara ya kasance alama ta annabta gare shi. Na farkon cikin mataakai uku shi ne idin ƙaho, wanda shi ne ƙaho na bakwai, ko baƙin ciki na uku, ko Musulunci a kwanaki na ƙarshe; kuma kafin shigowar Almasihu cikin Yerusalem cikin nasara an riga an kwance jaƙi.

A ma'anar annabci, wannan yana nuna cewa kwance jaƙin shi ne alamar farkon shigar nasara, wadda ita ce Kukan Tsakar Dare. Dole ne a yi amfani da annabcin Littafi Mai Tsarki a kwanakin ƙarshe ga mulki na shida na annabcin Littafi Mai Tsarki—dabbar ƙasa, wato Amurka. Musulunci zai bugi Amurka, kamar yadda ya yi a 9/11, ta haka yana nuna farkon shelawar Kukan Tsakar Dare da wani babban hari a kan Amurka daga Musulunci, da kuma ƙarshen shelawar Kukan Tsakar Dare da wani babban hari kuma a kan Amurka daga Musulunci, gama Yesu kullum yana misalta ƙarshen abu da farkon abu.

Saƙon Fentikos shi ne saƙon kira mai ƙarfi, kuma kira mai ƙarfi kawai haɓakawar saƙon Kiran Tsakar Dare ne. A cikin tarihin Millerite, Kiran Tsakar Dare ya ƙare sa'ad da aka rufe ƙofa a ranar 22 ga Oktoba, 1844, kuma yana ƙarewa sa'ad da ƙofa ta rufe a dokar Lahadi a kwanaki na ƙarshe. A ranar Fentikos, Bitrus ya yi shelar saƙon Yowel, kuma Fentikos shi ne ƙarshen omega na Kiran Tsakar Dare, sabili da haka farkon alpha na Kiran Tsakar Dare, shi ne Bitrus wanda, bisa ga larurar annabci, dole ne shi ma yana gabatar da saƙon Yowel. A Kiran Tsakar Dare, Bitrus yana cikin Ayyukan Manzanni sura ta biyu, a ɗakin sama a sa'a ta uku, sa'an nan kuma a wannan rana ɗaya a sa'a ta tara yana cikin haikali yana shelar saƙon Yowel.

Bitrus alama ne na mutane dubu ɗari da arba'in da huɗu a Fentikos, wanda shi ne ƙarshen Kukan Tsakar Dare, kuma shi ne alama ta mutane dubu ɗari da arba'in da huɗu a farkon Kukan Tsakar Dare. Rufe hatimi da tashiwar mutane dubu ɗari da arba'in da huɗu yana farawa da kwance jaƙin lokacin da Musulunci ya kai hari. Sa'ad da 'yan Miller suka bar taron sansani na Exeter, suka ɗauki saƙon kamar gagarumar igiyar ruwa, kuma ta fuskar alama suka wakilci mutane dubu ɗari da arba'in da huɗu waɗanda suke maimaita wannan gogewa.

Wannan aikace-aikacen ya fi zama mai tsanani sa'ad da ka gane cewa Bitrus yana wakiltar waɗanda suke shelanta saƙon Kukan Tsakar Dare a gwajin litmus da na uku na kakar Pentikost. Sa'a ta uku ga Bitrus a Pentikost tana sanya shi a ɗaki na sama, kuma ɗaki na sama kuma shi ne kwanaki goma kafin Pentikost. Gwaji na biyu na kakar Pentikost shi ne gwajin haikali na kwanaki talatin da ke biye da gwaji na tushe. Gwaji na biyu na haikali yana bukatar masu aminci su shiga ta wurin bangaskiya cikin Wuri Mafi Tsarki inda ake shafe zunubansu, kuma inda ake zaunar da su ta wurin bangaskiya tare da Kristi a wurare na samaniya. Littafin Ayyukan Manzanni yana sanar da mu cewa Bitrus ya fara wa'azinsa a kan littafin Yowel a sa'a ta uku a ɗaki na sama, sa'an nan a sa'a ta tara yana cikin haikali.

Amma Bitrus, yana tsaye tare da goma sha ɗayan, ya ɗaga muryarsa, ya ce musu, Ya ku mutanen Yahudiya, da dukanku mazaunan Urushalima, bari wannan ya zama sananne a gare ku, ku kuma saurari maganata: Gama waɗannan ba su bugu ba ne, kamar yadda kuke zato,

domin yanzu sa'a ta uku ce kawai ta yini. Amma wannan shi ne abin da annabi Yowel ya faɗa. ... To, Bitrus da Yohanna suka haura tare zuwa haikali a lokacin addu'a, sa'a ta tara ke nan. Ayyukan Manzanni 2:14–16; 3:1.

An kusa Almasihu a kan gicciye a sa'a ta uku, kuma Ya mutu a sa'a ta tara. Mutuwarsa, binnensa da tashinsa daga matattu alama ce guda ta hanya mai matakai uku. Mataki na uku, ranar 'ya'yan fari, yana fara kwana hamsin waɗanda suke karewa a Fentikos. A cikin alfa na lokacin Fentikos, sa'a ta uku da ta tara suna wakiltar bambanci bayyananne, domin Almasihu yana da rai a sa'a ta uku, amma matacce ne a sa'a ta tara. Bitrus yana cikin bene na sama a sa'a ta uku, kuma yana cikin haikali a sa'a ta tara.

Lokacin Fentikos na kwanaki hamsin masu tsarki a zamanin Almasihu wani lokaci ne mai tsarki na annabci da yake da alaƙa kai tsaye da annabcin shekaru dubu biyu da ɗari uku. Musamman ma, yana da alaƙa da mako na karshe na shekaru ɗari huɗu da casa'in ga al'ummar Yahudawa a Daniel tara. Wannan mako mai tsarki, a cikinsa Almasihu ya tabbatar da alkawarin, an raba shi gida biyu daidai, na kwanaki 1,260 na annabci kowanne. Zuciyar wannan mako ita ce gicciye. Gicciye yana nuna sa'a ta uku da ta tara, kuma Bitrus a Fentikos ya yi haka ma. A shekara ta 34, a karshen wannan mako mai tsarki ɗin, sa'ad da Korneliyus ya aiki a kira masa Bitrus daga Kaisariya Maritima, sa'a ta tara ce.

Akwai wani mutum a Kaisariya mai suna Karniliyas, shugaban sojoji na kungiyar da ake kira kungiyar Italiya, mutum mai ibada ne, mai kuma tsoron Allah tare da dukan gidansa, wanda yake yawan ba jama'a sadaka, yana kuma yi wa Allah addu'a kullum. Ya ga sarai a cikin wahayi, kusan sa'a ta tara ta rana, wani mala'ikan Allah yana shigowa wurinsa, yana cewa masa, "Karniliyas." Da ya zuba masa ido, tsoro ya kama shi, sai ya ce, "Mene ne, Ubangiji?" Sai ya ce masa, "Addu'o'inka da sadakokinka sun haura a matsayin abin tunawa a gaban Allah. Yanzu kuwa ka aika da mutane zuwa Yafa, ka kira wani Siman, wanda ake wa laƙabi da Bitrus." Ayyukan Manzanni 10:1–5.

Kashegari, Bitrus ya haura bisa rufin gida domin yin addu'a wajen sa'a ta shida.

Kashegari, sa'ad da suke cikin tafiya, suna kuma kusa da birnin, Bitrus ya hau saman rufin gida domin yin addu'a wajen sa'a ta shida. Sai yunwa mai tsanani ta kama shi, yana kuma son ya ci abinci; amma yayinda suke shirya masa, sai ya shiga cikin wani hali na ruhu. Sai ya ga sama a buɗe, kuma wani irin akushi yana saukowa zuwa gare shi, kamar babban kyalle ne da aka ɗaure a kusurwoyi huɗu, ana saukar da shi zuwa ƙasa. A cikinsa kuwa akwai kowane iri na dabbobi masu ƙafa huɗu na duniya, da namomin jeji, da abubuwa masu rarrafe, da tsuntsayen sama. Sai wata murya ta zo gare shi, tana cewa, Tashi, Bitrus; yanka, ka ci. Amma Bitrus ya ce, Hakan ba zai yiwu ba, Ubangiji; gama ban taɓa cin wani abu marar tsarki ko ƙazami ba. Sai muryar ta sāke yi masa magana a karo na biyu, tana cewa, Abin da Allah ya tsarkake, kada ka kira shi marar tsarki. Wannan kuwa ya faru har sau uku; sa'an nan aka sāke ɗauke akushin zuwa sama. Ayyukan Manzanni 10:9–16.

Kiran da aka yi wa Bitrus ya zo Kaisariya ya kasance a sa'a ta tara, lokacin da mala'ika ya iso domin ya yi magana da Karniliyus. Karniliyus yana wakiltar sauran 'ya'yan Allah waɗanda ake kira su fito daga Babila a lokacin dokar Lahadi. Mala'ikan da ya iso a lokacin dokar Lahadi shi ne

murya ta biyu ta Ru'ya ta Yohanna sura ta goma sha takwas, wadda ke kiran waɗanda har yanzu suke cikin Babila su tsere. Bitrus shi ne dubu ɗari da arba'in da huɗu, kuma Karniliyus shi ne ma'aikatan sa'a ta goma sha ɗaya, waɗanda aka wakilta wa Bitrus a matsayin dabbobi marasa tsarki. Dangantakar da ke tsakanin Bitrus da Karniliyus ita ce dangantakar Ru'ya ta Yohanna sura ta bakwai, inda aka bayyana dubu ɗari da arba'in da huɗu tare da babban taro mai yawa. An umarci Bitrus sau uku ya tashi, ya yanka, ya ci. A matsayin dubu ɗari da arba'in da huɗu, kiran daga Karniliyus shi ne inda aka umarci tuta ta tashi.

Karniliyus yana Kaisariya Maritima, wadda a wasu lokuta ake kira Kaisariya ta bakin teku. Ru'ya ta Yohanna sura ta goma sha bakwai tana sanar da mu cewa “ruwayen” “su ne al'ummai, da taron jama'a, da kasashe, da harsuna.” Ruwayen su ne waɗanda suke a wajen cocin Allah, kuma a cikin Ru'ya ta Yohanna, haka kuma a cikin wahayin Bitrus na namun daji marasa tsarki, lamba huɗu tana wakiltar dukan duniya. Akwai nau'o'in namun daji huɗu a cikin wahayin Bitrus, kuma suna saukowa a cikin wani babban zane wanda ake riƙe da shi daga kusurwoyinsa huɗu. Dangantakar Bitrus da Karniliyus kuma Nuhu da namun dajin da suka hau jirgin ne suke wakilta.

Bitrus yana a Yofa, wadda ke nufin “mai haske da kyau,” gama a matsayin alamar dubu ɗari da arba'in da huɗu, Bitrus shi ne tuta mai haske da kyau ga Al'ummai. A sa'a ta tara, Al'ummai suna farka ga tutar da 'Yar'uwa White ta bayyana a matsayin Asabar, dokar Allah, saƙon mala'ika na uku, da kuma 'yan aiken bishara a ko'ina cikin duniya waɗanda suke ɗauke da saƙon kwanakin ƙarshe. Karniliyus ya farka ga tutar sa'ad da mala'ikan ya iso a sa'a ta tara a Kaisariya ta bakin teku. Saƙon a dokar Lahadin Fentekos sai ya tafi zuwa duniya—teku.

Daga alama kuma an wakilta shi a matsayin gidan Ubangiji da aka ɗaga sama da duwatsu, kuma Bitrus yana addu'a a bisa rufin kyakkyawan birni mai haske na Yoppa, a sa'a ta shida, gab da dokar Lahadi ta sa'a ta tara. Sa'ad da aka hatimce dubu ɗari da arba'in da huɗu, yanayin rikicin da ke cikin duniya zai ja hankalin sauran 'ya'yan Allah waɗanda har yanzu suke a Babila su nemi haske. Ana bishe su su sami Bitrus a saman gidan a Yoppa.

Bitrus ma yana Kaisariya Filibbi a cikin Matiyu sura ta goma sha shida. Kaisariya Filibbi, a gindin Dutsen Harmon, tana da suna iri ɗaya da Kaisariya da ke bakin teku, amma tana da bambanci a sarari, domin ɗaya birni yana bisa ƙasa, ɗayan kuwa a kan teku. Gicciyen Almasihu a awa ta uku da mutuwar sa a awa ta tara suna nuna tabbataccen bambanci tsakanin rai da mutuwa. Bitrus a ranar Fentikos a awa ta uku da ta tara yana nuna tabbataccen bambanci daga ɗakin sama har zuwa Haikali. Kaisariya a ƙasa ko Kaisariya a kan teku tana wakiltar wajibi na annabcin bambanci na awa ta uku da ta tara, amma babu nuni kai tsaye ga awa ta uku sa'ad da Bitrus yake a Kaisariya Filibbi. Bisa ga shaidar mutum biyu ko uku ake tabbatar da abu, kuma tare da awa ta uku da ta tara ta gicciye da kuma a ranar Fentikos, duka misalan nan biyu mutum guda ne ke wakilta, ko dai Almasihu yana da rai ko yana cikin kabari, ko kuma Bitrus yana cikin ɗakin sama ko a Haikali.

Shaida ta uku ta sa'a ta uku da ta tara a Kaisariyoyi biyu tana nuna Bitrus a matsayin babban mutum a cikin duka al'amuran biyu, kamar yadda Almasihu yake a farkon zamanin Fentikos, kuma Bitrus a ƙarshen wannan zamani guda. Halin alfa na sa'a ta uku shi ne ɗaya da halin omega na sa'a ta tara, yana ba da shaida guda cewa Kaisariya Filibbi ita ce alfa na Kaisariyoyi biyun. Shaida ta

biyu ita ce, sunan biranen biyun ɗaya ne, saboda haka sunan babban mutumin da sunan birnin ɗaya ne. Shaida ta uku ita ce bambancin ƙasa da teku. Sa'ad da Bitrus yake a Kaisariya Filibbi, sa'a ta uku ce. A nan ne sakon yake ƙara tsananta sosai.

Daidai ne a daidaita birane biyu masu suna ɗaya, abin da muke yi ke nan, amma muna kuma haɗa sa'a ta uku da ta tara cikin wannan aikace-aikacen bisa ga shaidar Kristi a kan gicciye da ta Bitrus a Fentikos. Ta wurin haɗa layuka ukun tare; sa'a ta uku da ta tara ta Kristi, da sa'a ta uku da ta tara ta Bitrus a Fentikos—muna tabbatar da sa'a ta uku a Kaisariya Filibbi. Daidai wannan hikimar annabci ce za a yi amfani da ita ga Karniliyas a sa'a ta tara, da Bitrus a sa'a ta shida, sa'an nan kuma Bitrus a Kaisariya Filibbi a sa'a ta uku.

Bitrus yana a dukkan waɗannan alamu guda uku, Karniliyas kuwa yana a sa'a ta shida da ta tara tare da Bitrus, amma ba a sa'a ta uku ba a Kaisariya Filibbi. An ɗaure layin tare, domin kowane mataki ko dai sa'a ta uku ce, ko ta shida, ko ta tara bi da bi daga Kaisariya Filibbi, zuwa Yoppa, zuwa Kaisariya Maritima. Dukansu Kaisariya biyu tushensu na al'adu yana manne da Girka da Roma, amma abin da ya bambanta Kaisariya Filibbi shi ne kasancewarta jikin nesa, na asirai, na arna, yayin da Kaisariya ta bakin teku ta kasance cibiyar kasuwanci da gudanarwa, tana gauraya al'adun Girka da mulkin Roma. Kaisariya Filibbi alama ce ta dabarun coci, Kaisariya Maritima kuma ta dabarun ƙasa.

A cikin layin Kaisariya zuwa Kaisariya, Yaffa ita ce mataki na tsakiya cikin matakai uku. Waɗannan matakai uku suna wakiltuwa da sa'a ta uku, ta shida, da ta tara. Kaisariya ta bakin teku a sa'a ta tara ita ce dokar Lahadi lokacin da bishara take zuwa ga Al'ummai. Sa'o'i uku kafin haka, a sa'a ta shida, Bitrus yana Yaffa, birni mai haske da walƙiya. Sa'o'i uku kafin wannan kuma Bitrus yana a idin Ƙaho a sa'a ta uku. Kaisariya zuwa Kaisariya shi ne lokacin Kiran Tsakar Dare. Bitrus yana wakiltar waɗanda suke shelar Kiran Tsakar Dare tun daga farkon sa har zuwa ƙarshen sa, gama Yesu koyaushe yana daidaita farkon da ƙarshen. Kiran Tsakar Dare yana farawa da sakin jakin a alamar hanya ta idin ƙaho, inda Bitrus yake shelar sakon Yowel.

Bitrus yana a alamar hanya mai matakai uku ta bikin ƙahonni, wato hawan sama, sannan hukunci ya biyo baya. A wannan alamar hanya a cikin Matiyu sha shida an tayar da batun ko wanene Almasihu. An canja sunan Bitrus, kuma Almasihu ya bayyana cewa a kan wannan Dutsen ne zai gina ikilisiyarsa. Dutsen da aka gina haikali a kansa shi ne tushe, kuma Bitrus a Kaisariya Filibbi shi ne sakon mala'ika na fari, wanda shi ne sakon tushe. Sa'ad da Bitrus ya kai mataki na gaba, a Yoppa, sai ya hau sama kamar yadda Almasihu ya yi a ƙarshen kwana arba'in na koyarwa ido-da-ido. Hawan sama kuma yana a matsayin daidaituwa da gicciye, babban tuta ta tarihin ceto; kuma gicciyen ya kasu kashi biyu, tare da farayin biyu, da tsagewar labule zuwa Wuri Mafi Tsarki da duhu da kuma sa'o'i.

Tun daga sa'a ta shida kuwa, duhu ya rufe dukan ƙasar har zuwa sa'a ta tara. Wajen sa'a ta tara kuma Yesu ya yi kira da babbar murya, yana cewa, Eli, Eli, lama sabachthani? wato a ce, Allahna, Allahna, don me ka yashe ni? Matiyu 27:45, 46.

A Yoppa, a sa'a ta shida, Bitrus yana a wani muhimmin wurin rarrabuwar annabci, tsakanin batattu da ceto, tsakanin haske da duhu, kuma tsakanin farkon da ƙarshen Kukan Tsakar Dare. Wannan

katsewar tana jaddada sauyawar motsin Laodikiya na dubu dāri da arba'in da huɗu zuwa motsin Filadelfiya na dubu dāri da arba'in da huɗu. Tana nuna cikakkiyar ƙin karɓar cocin Adventist na kwana bakwai ta Laodikiya. Wannan ƙofar shari'a da aka rufe, wadda Ranar Kafara take wakilta, tana zuwa kwanaki biyar kafin dokar Lahadin Fentikos. Hawan zuwa sama ne ke gabatar da wannan shari'a, kuma kafin wannan kuma, saƙon ƙaho. Waɗannan mataakai uku suna wakiltar alamar hanya inda ake hatimce hatimin Allah, kuma cocin nasara tana shelanta saƙon Kukan Tsakar Dare ga waɗanda Karnilius yake wakilta.

Bitrus ya shelanta saƙon a Fentikos, kuma Fentikos yana nuna ƙarshen saƙon Kukan Tsakar Dare. Saboda haka, bisa ga wajabcin annabci, dole ne Bitrus ma ya shelanta saƙon a farkon lokacin Kukan Tsakar Dare. Farko kullum yana kwatanta ƙarshe. Saƙon Kukan Tsakar Daren Bitrus yana samun iko sa'ad da aka kwance jakin Musulunci, kuma ya kai hari ga Amurka, kamar yadda zai sāke yi a lokacin dokar Lahadi. Bitrus yana shelanta saƙon a sa'a ta uku da ta tara na Fentikos, kuma wannan yana bayyana farkon da ƙarshen Kukan Tsakar Dare.

A cikin jerin da muke dubawa, kwanaki arba'in da ke ƙarewa da hawan Almasihu zuwa sama, su ma ne suke fara kwanaki goma a dākin sama. Bayan kwana biyar cikin kwanaki goman, Ranar Kafara tana nuna cewa an shafe zunuban Isra'ila kuma ikilisiya ta shirya kanta. A cikin sa'a ta uku ne Bitrus yake a dākin sama a ranar Fentikos. A cikin sa'a ta tara ta dokar Lahadi, saƙon yana sauyawa daga na tsakar dare zuwa babban kuka.

Sanarwar saƙon Kukan Tsakar Dare da Bitrus yake yi tana faruwa ne sa'ad da yake cikin sa'a ta uku. Wannan saƙon an yi masa alama da idin ƙahoni, sa'ad da aka kwance jaki, da kuma Kaisariya Filibbi; kuma Kaisariya Filibbi ita ma Panium ce. An wakilci Panium a cikin ayoyi goma sha uku zuwa goma sha biyar na Daniyel sha dāya. Bitrus yana gano ba kawai hari na Musulunci a kan Amurka ba sa'ad da aka kwance jaki a farkon sanarwar Kukan Tsakar Dare, amma a lokaci guda Bitrus yana a yaƙin Panium wanda yake kaiwa ga dokar Lahadi. Yaƙin Panium lamari ne mai daidaici da harin Musulunci a kan Amurka.

Za mu ci gaba da waɗannan abubuwa a talifi na gaba.